

## DIREKTYVOS

## TARYBOS DIREKTYVA 2009/71/EURATOMAS

2009 m. birželio 25 d.

## kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 31 ir 32 straipsnius,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą, parengtą atsižvelgiant į Mokslo ir technikos komiteto paskirtų valstybių narių ekspertų mokslininkų grupės pateiktą nuomonę ir pasikonsultavus su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu <sup>(1)</sup>,atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę <sup>(2)</sup>,

kadangi:

- (1) Sutarties 2 straipsnio b punkte numatyta, kad turi būti nustatyti suvienodinti saugos standartai, kad būtų apsaugota darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikata.
- (2) Sutarties 30 straipsnyje numatyta, kad Bendrijoje turi būti nustatyti pagrindiniai darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės keliamos grėsmės standartai.
- (3) 1996 m. gegužės 13 d. Tarybos direktyvoje 96/29/Euratomas, nustatančioje pagrindinius darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės saugos standartus <sup>(3)</sup>, nustatyti pagrindiniai saugos standartai. Tos direktyvos nuostatos papildytos konkretesniais teisės aktais.
- (4) Europos Bendrijų Teisingumo Teismas (toliau - Teisingumo Teismas) savo praktikoje <sup>(4)</sup> pripažino, kad Bendrija ir valstybės narės turi bendrą kompetenciją Branduolinės saugos konvencijos <sup>(5)</sup> reguliuojamose srityse.

(5) Teisingumo Teismas savo praktikoje pripažino, kad Sutarties 3 skyriaus nuostatos, susijusios su sveikatos ir saugos klausimais, sudaro nuoseklią visumą ir jomis Komisijai suteikiami tam tikri esminiai įgaliojimai siekiant apsaugoti visuomenę ir aplinką nuo branduolinės taršos keliamos rizikos.

(6) Teisingumo Teismas savo praktikoje pripažino, kad tai, jog Sutarties 2 straipsnio b punkte nurodytos užduotys Bendrijai – nustatyti suvienodintus saugos standartus siekiant apsaugoti visuomenės ir darbuotojų sveikatą, – nereiškia, kad apibrėžus tokius standartus valstybės narės negali numatyti griežtesnių apsaugos priemonių.

(7) 1987 m. gruodžio 14 d. Tarybos sprendime 87/600/Euratomas dėl Bendrijoje nustatomos skubaus pasikeitimo informacija radiacinės avarijos atveju tvarkos <sup>(6)</sup> nustatyta pranešimų ir informacijos teikimo sistema, kuria valstybės narės privalo naudotis, kad apsaugotų plačiąją visuomenę įvykus radiacinei avarijai. 1989 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvoje 89/618/Euratomas dėl plačiosios visuomenės informavimo apie sveikatos apsaugai taikytinas priemones ir atliktinus veiksmus radiacinės avarijos atveju <sup>(7)</sup> valstybės narės įpareigtos informuoti plačiąją visuomenę apie įvykusią radiacinę avariją.

(8) Valstybių narių nacionalinė atsakomybė už branduolinių įrenginių branduolinę saugą yra pagrindinis principas, kuriuo remiantis tarptautiniu lygiu pasiektas ir Branduolinės saugos konvencijoje įtvirtintas reguliavimas branduolinės saugos srityje. Minėtas nacionalinės atsakomybės principas ir principas, pagal kurį pagrindinė atsakomybė už branduolinio įrenginio branduolinę saugą tenka nacionalinės kompetentingos reguliavimo institucijos kontroliuojamam licencijos turėtojui, turėtų būti sustiprintas šia direktyva; ja taip pat turėtų būti sustiprintas kompetentingų reguliavimo institucijų vaidmuo ir nepriklausomumas.

(9) Kiekviena valstybė narė, laikydama atitinkamos nacionalinės politikos, gali priimti sprendimus dėl vartojamų energijos rūšių derinio.

<sup>(1)</sup> 2009 m. birželio 10 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

<sup>(2)</sup> 2009 m. balandžio 22 d. Europos Parlamento nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

<sup>(3)</sup> OL L 159, 1996 6 29, p. 1.

<sup>(4)</sup> C-187/87 (1988, Rink. p. 5013), C-376/90 (1992, Rink. I-6153) ir C-29/99 (2002, Rink. I-11221).

<sup>(5)</sup> OL L 318, 1999 12 11, p. 21.

<sup>(6)</sup> OL L 371, 1987 12 30, p. 76.

<sup>(7)</sup> OL L 357, 1989 12 7, p. 31.

- (10) Pagal šią direktyvą rengiant atitinkamą nacionalinę sistemą bus atsižvelgta į nacionalines aplinkybes.
- (11) Valstybės narės jau yra įgyvendinusios priemones, kurias taikant įmanoma užtikrinti aukštą branduolinės saugos lygį Bendrijoje.
- (12) Nors ši direktyva pirmiausia susijusi su branduolinių įrenginių branduoline sauga, taip pat svarbu užtikrinti saugų panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymą, įskaitant saugojimo ir laidojimo įrenginius.
- (13) Atitinkamais atvejais valstybės narės turėtų įvertinti atitinkamus Tarptautinės atominės energijos agentūros (TATENA) nustatytus pagrindinius saugos principus<sup>(1)</sup>, kurie turėtų sudaryti praktikos sistemą, į kurią valstybės narės turėtų atsižvelgti įgyvendindamos šią direktyvą.
- (14) Naudinga remtis procesu, kurio metu valstybių narių, kurių teritorijose eksploatuojamos atominės elektrinės, nacionalinės saugos institucijos, bendradarbiaudamos Vakarų Europos branduolinės energetikos reguliavimo institucijų asociacijoje (WENRA), branduoliniams reaktoriams nustatė daug saugos rekomendacinių lygių.
- (15) Atsižvelgiant į 2007 m. gegužės 8 d. Tarybos išvadose dėl branduolinės saugos ir panaudoto branduolinio kuro bei radioaktyviųjų atliekų saugaus tvarkymo išdėstytą jos raginimą ES lygiu įsteigti aukšto lygio darbo grupę, 2007 m. liepos 17 d. Komisijos sprendimu 2007/530/Euratomas dėl Europos branduolinės saugos ir atliekų tvarkymo aukšto lygio grupės sudarymo<sup>(2)</sup> buvo įsteigta Europos branduolinės saugos reguliavimo institucijų grupė (ENSREG), kurios užduotis yra padėti siekti Bendrijos tikslų branduolinės saugos srityje.
- (16) Naudinga nustatyti suvienodintą valstybių narių Komisijai teikiamų šios direktyvos įgyvendinimo ataskaitų struktūrą. Atsižvelgiant į plačią ENSREG narių patirtį, ji galėtų vertingai prisidėti šioje srityje, tokiu būdu sudarant palankesnes sąlygas nacionalinių reguliavimo institucijų konsultavimuisi ir bendradarbiavimui.
- (17) 2008 m. spalio 15 d. ENSREG 5-ajame posėdyje patvirtino dešimt principų, kuriais turi būti vadovaujamas rengiant direktyvą dėl branduolinės saugos, kaip pažymėta minėtos grupės 2008 m. lapkričio 20 d. posėdžio protokole.
- (18) Branduolinių technologijų pažanga, eksploatavimo patirtis ir branduolinės saugos moksliniai tyrimai bei reguliavimo sistemos tobulinimas galėtų dar labiau pagerinti branduolinę saugą. Laikydamosi įsipareigojimo išlaikyti ir gerinti branduolinę saugą valstybės narės turėtų atsižvelgti į tuos veiksnius plėsdamos savo branduolinės energetikos programas arba nusprendžiamos pradėti naudoti branduolinę energiją pirmą kartą.
- (19) Aukštos saugos kultūros įdiegimas branduoliniame įrenginyje yra vienas iš pagrindinių saugos valdymo principų, būtinų siekiant užtikrinti jo saugų eksploatavimą.
- (20) Kompetencija ir žinios branduolinės saugos srityje turėtų būti išlaikoma ir toliau plėtojama pasitelkiant, *inter alia*, mokymosi iš ankstesnės eksploatavimo patirties procesą ir, kur tinkama, panaudojant metodikų bei mokslo pažangą.
- (21) Anksčiau valstybės narės atliko savo veiklos įvertinimus, šią veiklą glaudžiai derindamos su tarptautiniais ekspertiniais įvertinimais, padedant TATENA tarptautinės reguliavimo peržiūros grupės arba integruotos reguliavimo peržiūros tarnybos misijoms. Valstybės narės šiuos savo veiklos įvertinimus atliko ir šias misijas kvietėsi savanoriškai, laikydamosi atvirumo ir skaidrumo principų. Savo veiklos įvertinimais ir kartu su jais pateikiamais teisėkūros, reguliavimo ir organizacinės infrastruktūros tarptautiniais ekspertiniais įvertinimais turėtų būti siekiama stiprinti ir tobulinti valstybių narių nacionalinę sistemą, pripažįstant jų kompetenciją jų teritorijoje esančių branduolinių įrenginių branduolinės saugos užtikrinimo srityje. Savo veiklos įvertinimai, po to atliekant tarptautinius ekspertinius įvertinimus, nėra nei patikrinimas, nei auditas – tai yra abipusio mokymosi mechanizmas, kuriuo pripažįstami skirtingi požiūriai į kompetentingų reguliavimo institucijų struktūrą ir praktiką, atsižvelgiant į reguliavimo, techninius ir politikos aspektus valstybėse narėse, kurie padeda užtikrinti tvirtą branduolinės saugos reguliavimą. Tarptautiniai ekspertiniai įvertinimai turėtų būti laikomi proga atvirai ir laikantis bendradarbiavimo principų pasikeisti profesine ir įgyta patirtimi bei pasidalyti geriausios praktikos pavyzdžiais pasitelkiant ekspertų konsultacijas, o ne kontrolę ar kritiką. Pripažįstant, kad reikia lanksčiai ir tinkamai atsižvelgti į skirtingas valstybėse narėse taikomas sistemas, valstybei narei turėtų būti leidžiama laisvai nuspręsti, kurioms jos sistemos dalims turėtų būti taikomas konkretus ekspertinis įvertinimas, kurį prašoma atlikti, siekiant nuolat gerinti branduolinę saugą.
- (22) Pagal Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros<sup>(3)</sup> 34 punktą valstybės narės raginamos dėl savo ir Bendrijos interesų parengti lenteles, kurios kuo geriau parodytų šios direktyvos ir jos perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių atitiktį, bei viešai jas paskelbti,

<sup>(1)</sup> TATENA saugos pagrindai: pagrindiniai saugos principai, TATENA saugos standartų serija Nr. SF-1 (2006 m.).

<sup>(2)</sup> OL L 195, 2007 7 27, p. 44.

<sup>(3)</sup> OL C 321, 2003 12 31, p. 1.

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

## 1 SKYRIUS

### TIKSLAI, SĄVOKŲ APIBRĖŽTYS IR TAIKYMO SRITIS

#### 1 straipsnis

##### Tikslai

Šia direktyva siekiama:

- a) nustatyti Bendrijos sistemą, kuria būtų užtikrinamas ir skatinamas nuolatinis branduolinės saugos bei jos reguliavimo gerinimas;
- b) užtikrinti, kad valstybės narės nustatytų tinkamas nacionalines priemones, skirtas aukšto lygio branduolinei saugai užtikrinti siekiant apsaugoti darbuotojus ir plačiąją visuomenę nuo branduolinių įrenginių skleidžiamos jonizuojančiosios spinduliuotės keliamo pavojaus.

#### 2 straipsnis

##### Taikymo sritis

1. Ši direktyva taikoma bet kokiam civiliniam branduoliniam įrenginiui, kuris eksploatuojamas pagal 3 straipsnio 4 punkte apibrėžtą licenciją visais šios licencijos apimamais etapais.
2. Ši direktyva netrukdo valstybėms narėms, laikantis Bendrijos teisės, nustatyti griežtesnių saugos priemonių šios direktyvos reguliavimo srityje.
3. Ši direktyva papildo Sutarties 30 straipsnyje nurodytus pagrindinius standartus dėl branduolinių įrenginių branduolinės saugos ir nepažeidžia Direktyvos 96/29/Euratomas.

#### 3 straipsnis

##### Sąvokų apibrėžtys

Šioje direktyvoje taikomos šios sąvokų apibrėžtys:

- 1) branduolinis įrenginys, tai:
  - a) sodrinimo įrenginys, branduolinio kuro gamykla, atominė elektrinė, panaudoto branduolinio kuro perdirbimo įrenginys, mokslinių tyrimų reaktorius, panaudoto branduolinio kuro saugykla; ir
  - b) radioaktyviųjų atliekų saugykla, esanti toje pačioje aikštelėje ir tiesiogiai susijusi su a punkte išvardytais branduoliniais įrenginiais;
- 2) branduolinė sauga – tinkamų eksploatavimo sąlygų užtikrinimas, avarijų prevencija ir jų padarinių mažinimas, užtikrinant darbuotojų ir plačiosios visuomenės apsaugą nuo branduolinių įrenginių skleidžiamos jonizuojančiosios spinduliuotės keliamos grėsmės;
- 3) kompetentinga reguliavimo institucija – valstybės narės paskirta institucija arba institucijų sistema branduolinių įren-

ginių branduolinės saugos reguliavimo srityje, kaip nurodyta 5 straipsnyje;

- 4) licencija – pagal valstybės narės jurisdikciją išduotas teisinis dokumentas, kuriame numatyta atsakomybė už branduolinio įrenginio aikštelės vertinimą, projektavimą, statybą, perdavimą eksploatuoti ir eksploatavimą arba eksploatavimo nutraukimą;
- 5) licencijos turėtojas – juridinis arba fizinis asmuo, kuriam tenka visa atsakomybė už branduolinį įrenginį kaip nurodyta licencijoje.

## 2 SKYRIUS

### ĮPAREIGOJIMAI

#### 4 straipsnis

##### Teisėkūros, reguliavimo ir organizacinė sistema

1. Valstybės narės sukuria ir palaiko nacionalinę teisėkūros, reguliavimo ir organizacinę sistemą (toliau – nacionalinė sistema), reglamentuojančią branduolinių įrenginių branduolinę saugą, pagal kurią paskirstoma atsakomybė ir numatomas atitinkamų valdžios institucijų veiksmų koordinavimas. Nacionalinėje sistemoje nustatoma atsakomybė už:
  - a) nacionalinių branduolinės saugos reikalavimų priėmimą. Valstybės narės turi teisę nuspręsti, kaip jie yra priimami ir pagal kokius teisės aktus taikomi;
  - b) branduolinių įrenginių licencijavimo ir draudimo juos eksploatuoti neturint licencijos sistemos sukūrimą;
  - c) branduolinės saugos priežiūros sistemos sukūrimą;
  - d) poveikio priemonių taikymą, įskaitant įrenginio eksploatavimo sustabdymą ir licencijos pakeitimą ar panaikinimą.
2. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinė sistema būtų palaikoma ir tobulinama atsižvelgiant, kai galima, į eksploatavimo patirtį, eksploatuojamų branduolinių įrenginių saugos analizės išvadas, technologijų vystymąsi ir mokslinių tyrimų branduolinės saugos srityje rezultatus, jei tokių yra ir jie yra svarbūs.

#### 5 straipsnis

##### Kompetentinga reguliavimo institucija

1. Valstybės narės įsteigia kompetentingą reguliavimo instituciją branduolinių įrenginių branduolinės saugos srityje ir užtikrina sąlygas jai veikti.
2. Siekdamas užtikrinti efektyvų kompetentingos reguliavimo institucijos nepriklausomumą nuo netinkamos įtakos jai priimant reguliavimo sprendimus, valstybės narės užtikrina, kad šios institucijos funkcijos būtų atskirtos nuo kitų įstaigų ar organizacijų, užsiimančių branduolinės energetikos vystymu ar panaudojimu, įskaitant elektros energijos gamybą, funkcijų.

3. Valstybės narės užtikrina, kad kompetentingai reguliavimo institucijai būtų suteikti teisiniai įgaliojimai ir žmogiškieji bei finansiniai ištekliai, būtini siekiant vykdyti išsipareigojimus, susijusius su 4 straipsnio 1 dalyje apibūdinta nacionaline sistema, teikiant deramą pirmumą saugai. Tai apima įgaliojimus ir išteklius, kurie būtini:

- a) reikalaujant, kad licencijos turėtojas laikytųsi nacionalinių branduolinės saugos reikalavimų ir atitinkamoje licencijoje nustatytų sąlygų;
- b) reikalaujant įrodyti, kad laikomasi tokių reikalavimų ir sąlygų, įskaitant pagal 6 straipsnio 2–5 dalis nustatytus reikalavimus;
- c) reguliavimo institucijai atliekant įvertinimus ir inspekcijas tikrinti, ar laikomasi tokių reikalavimų ir sąlygų; ir
- d) taikyti reguliuojamąsias poveikio priemones, įskaitant branduolinio įrenginio eksploatavimo sustabdymą laikantis sąlygų, kurios nustatomos pagal 4 straipsnio 1 dalyje apibūdintą nacionalinę sistemą.

#### 6 straipsnis

##### Licencijos turėtojai

1. Valstybės narės užtikrina, kad pirminė atsakomybė už branduolinio įrenginio branduolinę saugą tektų licencijos turėtojui. Šios atsakomybės negalima perduoti.

2. Valstybės narės užtikrina, kad pagal įdiegtą nacionalinę sistemą būtų reikalaujama, jog licencijos turėtojai, prižiūrint kompetentingai reguliavimo institucijai, reguliariai vertintų ir tikrintų bei nuolat gerintų, remiantis protingumo principu, savo branduolinių įrenginių branduolinę saugą, tai darydami sistemingai ir užtikrindami galimybę patikrinti savo veiklą.

3. Atliekant 2 dalyje nurodytus įvertinimus patikrinama, ar įdiegtos avarijų prevencijos ir jų padarinių mažinimo priemonės, įskaitant apsaugos priemonių, apimančių fizinius barjerus ir licencijos turėtojo administracines apsaugos procedūras, kuriuos pažeidus darbuotojai ir plačioji visuomenė būtų ženkliai paveikti jonizuojančiosios spinduliuotės, patikrinimus.

4. Valstybės narės užtikrina, kad pagal įdiegtą nacionalinę sistemą būtų reikalaujama, jog licencijos turėtojai sukurtų ir įgyvendintų valdymo sistemas, kuriose būtų teikiamas deramas pirmumas branduolinei saugai ir kurias reguliariai tikrintų kompetentinga reguliavimo institucija.

5. Valstybės narės užtikrina, kad pagal įdiegtą nacionalinę sistemą būtų reikalaujama, jog licencijos turėtojai numatytų ir skirtų pakankamai finansinių bei žmogiškųjų išteklių, kad būtų įvykdyti 1–4 dalyse nustatyti jų išsipareigojimai branduolinio įrenginio branduolinės saugos srityje.

#### 7 straipsnis

##### Kompetencija ir žinios branduolinės saugos srityje

Valstybės narės užtikrina, kad pagal įdiegtą nacionalinę sistemą būtų reikalaujama, jog visos šalys parengtų savo personalo, turinčio su branduolinių įrenginių branduoline sauga susijusių pareigų, švietimo ir mokymo priemones, kad būtų palaikoma ir toliau plėtojama kompetencija bei žinios branduolinės saugos srityje.

#### 8 straipsnis

##### Visuomenei teikiama informacija

Valstybės narės užtikrina, kad su branduolinės saugos reguliavimu susijusi informacija būtų prieinama darbuotojams ir plačiai visuomenei. Vykdamas šį išsipareigojimą taip pat turi būti užtikrinama, kad kompetentinga reguliavimo institucija pagal savo kompetenciją teikia informaciją visuomenei. Informacija visuomenei teikiama vadovaujantis nacionalinės teisės aktais ir tarptautiniais išsipareigojimais, su sąlyga, kad toks informacijos teikimas nekenkia kitiems interesams, *inter alia*, saugumui, pripažintiems pagal nacionalinės teisės aktus ar tarptautinius išsipareigojimus.

#### 9 straipsnis

##### Ataskaitų teikimas

1. Valstybės narės pateikia Komisijai ataskaitą apie šios direktyvos įgyvendinimą pirmą kartą ne vėliau kaip 2014 m. liepos 22 d., o po to – kas trejus metus, atsižvelgdamos į Branduolinės saugos konvencijoje numatytus peržiūros ir pranešimų teikimo etapus.

2. Remdamasi valstybių narių ataskaitomis, Komisija pateikia ataskaitą Tarybai ir Europos Parlamentui apie pažangą, padarytą įgyvendinant šią direktyvą.

3. Valstybės narės ne rečiau kaip kartą per dešimt metų turi atlikti reguliarių savo nacionalinės sistemos ir kompetentingų reguliavimo institucijų veiklos įvertinimą ir paprašo atlikti atitinkamų savo nacionalinės sistemos dalių ir (arba) institucijų padalinių tarptautinį ekspertinį įvertinimą, siekdamas nuolat gerinti branduolinę saugą. Visų ekspertinių įvertinimų, kai jie būna parengti, rezultatai pateikiami valstybėms narėms ir Komisijai.

#### 3 SKYRIUS

##### BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

#### 10 straipsnis

##### Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės iki 2011 m. liepos 22 d. priima ir įgyvendina įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus įgyvendinti šią direktyvą. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Valstybės narės, priimdamos tas priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų ir visų jų vėlesnių pakeitimų tekstus.

*11 straipsnis*

**Įsigaliojimas**

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną nuo jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

*12 straipsnis*

**Adresatai**

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Liuksemburge 2009 m. birželio 25 d.

*Tarybos vardu*

*Pirmininkas*

L. MIKO

---